

DOI: 10.58423/2786-6742/2024-6-56-68
УДК 338.48+330.322.3

Ярослава КОРОБЕЙНИКОВА

кандидат геологічних наук,
доцент кафедри туризму, рекреації і регіонального розвитку,
Івано-Франківський університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-4882-8611
Scopus Author ID: 57188744393

Вікторія ГРИНЮК

кандидат технічних наук,
доцент кафедри туризму, рекреації і регіонального розвитку,
Івано-Франківський університет нафти і газу
м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID ID: 0000-0003-4816-8614
Scopus Author ID: 57203239350

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТУРИЗМІ (КЕЙСИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Анотація. Європейська інтеграція – це складний процес налагодження тісного соціально-економічного співробітництва європейських держав. Після військових подій в Україні процес євроінтеграції як процес тіснішого співробітництва України з країнами Європи вийде на новий виток свого розвитку. Європейська інтеграція розглядається в Україні як один із механізмів масштабних соціально-економічних перетворень для входження до спільноти європейських розвинутих країн. Перетворення стосуються всіх аспектів життєдіяльності держави і галузь туризму не є винятком. Розвиток сучасної туристичної сфери сприяє активному економічному зростанню багатьох країн світу. У статті розглянуто проєктну діяльність стосовно галузі туризму в контексті грантового співробітництва Європейського Союзу та регіону Прикарпаття. Метою дослідження є аналіз інноваційної проєктної діяльності в Івано-Франківській області та визначення подальших перспективних напрямів їх реалізації в галузі туризму. Основними методами дослідження є загальноекономічні та спеціальні наукові методи, серед яких аналіз, синтез та статистичний метод. Проаналізовано рівень проєктної діяльності у галузі туризму, а також типи, структуру та зміст реалізованих проєктів. У результаті дослідження виявлено, що в грантовому фінансуванні в Івано-Франківській області переважають проєкти щодо просування туристичних продуктів для популяризації історико-культурної спадщини, що становить 53 % від загальної кількості реалізованих проєктів. Зазначено, що тематика проєктів в туризмі має бути направлена на розбудову туристичної інфраструктури, покращення поінформованості та засобів просування туристичних можливостей регіону та окремих суб'єктів туризму. Сьогодні туризм став самостійною галуззю господарства. На його частку припадає майже 6 % світового валового національного продукту, 5 % усіх податкових зборів та 7 % світових інвестицій. Розвиток туристичної галузі сприятиме збільшенню надходжень до бюджету, створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури, будівництву нових туристичних об'єктів, посиленню охорони та реконструкції існуючих історико-культурних пам'яток, охороні природи.

Ключові слова: туризм, проєктна діяльність, прикордонне співробітництва, грант, інноваційні проєкти.

JEL Classification: E22

Absztrakt. Az európai integráció az európai államok közötti szoros társadalmi-gazdasági együttműködés kialakításának összetett folyamata. Az ukrajnai hadiállapot eseményei után az európai integráció, mint Ukrajna és az európai országok közötti szorosabb együttműködés folyamata, fejlődésének új szakaszába lép. Az ukrajnai európai integrációt a nagyszabású társadalmi-gazdasági átalakulások egyik mechanizmusának tekintik, amelyek célja az európai fejlett országok közösségéhez való csatlakozás. Az átalakulások az állam életének minden területét érintik, ez alól a turizmus sem kivétel. A turizmus modern szférájának fejlődése hozzájárul a világ számos országának aktív gazdasági növekedéséhez. A cikk az Európai Unió és a Kárpát-régió pályázati együttműködése keretében vizsgálja a projekt turisztikai tevékenységeit. A tanulmány célja az Ivano-Frankivszk régió innovatív projekttevékenységének elemzése és további perspektív irányok meghatározása a turizmus területén történő megvalósításához. A fő kutatási módszerek az általános közgazdasági és speciális tudományos módszerek, beleértve az elemzés, szintézis és statisztikai módszereket. A tanulmány eredményeként megállapítható, hogy az Ivano-Frankivszk régióban a pályázati támogatásban a történelmi és kulturális örökség népszerűsítését szolgáló turisztikai termékek népszerűsítésével kapcsolatos projektek dominálnak, ami a megvalósult projektek teljes számának 53%-át teszi ki. Megjegyzendő, hogy a turisztikai projektek tárgyának a turisztikai infrastruktúra fejlesztésére, a tájékozottság és a turisztikai lehetőségek népszerűsítésének eszközeire kell irányulnia a régióban és az egyes turisztikai szervezetekben. Mára a turizmus a gazdaság önálló ágává vált. A világ nemzeti össztermékének közel 6%-át, az összes adóbevétel 5%-át és a világ befektetéseinek 7%-át teszi ki. A turisztikai ágazat fejlesztése hozzájárul a költségvetés bevételeinek növeléséhez, új munkahelyek teremtéséhez, az infrastruktúra fejlesztéséhez, új turisztikai létesítmények építéséhez, a meglévő történelmi és kulturális emlékek védelmének megerősítéséhez, rekonstrukciójához, valamint a környezetvédelemhez.

Kulcsszavak: turizmus, projekttevékenység, határon átnyúló együttműködés, pályázat, innovatív projektek.

Abstract. European integration is a complex process of establishing close social and economic cooperation between European countries. The process of European integration as a process of closer cooperation between Ukraine and European countries will enter a new phase of its development after the military events in Ukraine. European integration is considered in Ukraine as one of the mechanisms of large-scale socio-economic transformations for joining the community of European developed countries. Transformations affect all aspects of the state's life, and the tourism industry is no exception. The development of the modern tourism sphere contributes to the active economic growth of many countries of the world. The article examines the project activity in the field of tourism in the context of grant cooperation of the European Union and the Carpathian region. The purpose of the study is to analyze innovative project activities in the Ivano-Frankivsk region and to determine further promising directions for their implementation in the field of tourism. The main research methods are general economic and special scientific methods, including analysis, synthesis and statistical methods. The level of project activity in the field of tourism, as well as the types, structure, and content of implemented projects were analyzed. As a result of the research, it was found that in the grant financing in Ivano-Frankivsk region, projects related to the promotion of tourist products to popularize the historical and cultural heritage prevail - 53% of the total number of implemented projects. It is noted that the topics of projects in tourism should be directed to the development of tourist infrastructure, improvement of awareness and means of promotion of tourist opportunities of the region and individual tourism subjects. Today, tourism has become an independent branch of the economy. It accounts for almost 6% of the world's gross national product, 5% of all tax collections and 7% of world investments. The development of the tourism industry will contribute to the increase of revenues to the budget, the creation of new jobs, the development of infrastructure, the construction of new tourist facilities, the strengthening of the protection and reconstruction of existing historical and cultural monuments, and the protection of nature.

Keywords: *tourism, project activity, cross-border cooperation, grant, innovative projects.*

Постановка проблеми. В доковідний час в Україні спостерігалось зростання як доходів від туризму, так і кількості туристів, які відвідували країну і внутрішніх туристів. Хоча ці показники в абсолютному вираженні порівняно з розвинутими країнами залишаються дуже низькими. На сьогодні Україна має доволі низьку частку в структурі світової туристичної галузі (менше 2 %), хоча є однією із провідних країн у Європі за показниками забезпеченості цінними природними та історико-культурними ресурсами [1].

Дані 2019 року показують, що Україна у посіла 78 місце за індексом конкурентоспроможності подорожей і туризму за версією експертів Всесвітнього економічного форуму: 48 – за рівнем розвитку людських ресурсів та ринку праці, 55 – за рівнем забезпеченості історико-культурними ресурсами, 65 – за рівнем туристичного сервісу, 71 – за рівнем авіаційної інфраструктури, 77 – за рівнем наземного транспорту та портової інфраструктури, 103 – за рівнем розвитку ділового середовища, 92 – за рівнем пріоритетності туризму як галузі, 114 – за рівнем екологічних умов перебування туристів, 116 – за забезпеченістю природними ресурсами. Проте згідно статистичних даних звіту Всесвітнього економічного форуму найпроблемнішими областями є забезпечення безпеки та захисту туристів (передусім з огляду на українсько-російський конфлікт), екологічна стійкість й захист природних ресурсів України. Варто зазначити, що відбувся регрес в рейтингу інновацій в туристичному бізнесі – 89 місце із 88 [2;3]. Звісно, під час війни ці показники однозначно погіршилися, проте, зростає впізнаваність України, зросло зацікавлення її історією та культурою, туристичним потенціалом загалом, що без сумніву приведе до розвитку сфери туризму після війни.

Відновлення туристичної галузі можливе через реалізацію нових інвестиційних проєктів у галузі туризму. Це стане перспективним напрямком євроінтеграції та важливим джерелом доходів бюджету. Значна кількість грантових програм працює в різних галузях протягом років незалежності України. Типи проєктів, які реалізовувалися дозволяють наблизити господарство, інфраструктуру та суспільство України до європейських стандартів. Дослідження напрямків проєктної діяльності України в галузі туризму, особливостей та видів перспективних туристичних інвестиційних проєктів, є актуальним питанням теорії та практики у галузі туризмознавства, інвестиційного менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перспективні напрями інноваційної проєктної діяльності в туризмі досліджені у працях таких закордонних та відчизняних науковців, як I. Rodríguez-Sánchez, A. Hjalager, K. Weiermair, W. Abernathy, A. Bilgihan, T. Gajdosik, D. Carson, F. Richards, D. Jacobsen, N. Walker, A. Мазаракі, О. Чирви, А.В. Сидорук, В. Редько, І. Антоненко, О. Давидової, О. Романенко, О. Кальченко, П. Романів, А. Кравченко, О. Крупського, Ю. Ставської, В. Мерчанського, М. Дроботової, І. Лінтур [4-10].

Так, Редько В.С. зазначає, що саме в галузі туризму актуальним є проектний підхід в управлінні туристичною діяльністю, методологію проектного менеджменту становлять послідовна і взаємопов'язана реалізація функцій менеджменту туристичної діяльності шляхом використання методів, способів, прийомів і методик дослідження в туризмі. Для менеджменту туристичних проектів необхідний облік особливостей туристичних послуг із постійними коливаннями попиту, змінами якості у просторі та часі, невіддільністю від джерела (дестинації), неможливістю зберігання. [11]. У продовження цієї теми Дроботова М.В. розглядає застосування методології проектного менеджменту, основні інвестиційні проекти в туристичній галузі України та проводить порівняльний аналіз проектів при реалізації розробленої стратегії внутрішнього туризму в Україні [12]. У науковій праці Ноздріною Л.В. представлено практичну реалізацію проектних підходів на рівні формування мікропроектів на прикладі туристичних квестів у Львові [13]. Найбільш ґрунтовно тематику аналізу реалізованих проектів в туристичній галузі України розроблено на прикладі Закарпаття. У статті досліджено тенденції розвитку євроінтеграції у сфері туризму, проаналізовано основні інвестиційні проекти у формуванні та розвитку туристичного комплексу України, у т. ч. й Закарпатті [14].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте політична та економічна ситуація в Україні є нестабільною, в основному спричинена військовим станом в Україні. В результаті дії сукупності чинників відбувається й зміна ведення туристичного бізнесу, з'являються нові виклики, які потрібно адаптувати в теперішні реалії життя. Тому реалізація міжнародних проектів щодо розвитку туристичного бізнесу в Україні в межах транскордонного співробітництва є необхідним та перспективним на сьогодні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз інноваційної проектної діяльності в Івано-Франківській області та визначення подальших перспективних напрямів їх реалізації в галузі туризму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Систему співробітництва та інтеграції України з країнами Європи в галузі туризму можна умовно поділити на такі блоки: імплементація законодавчо-нормативної бази функціонування галузі туризму та гостинності, співробітництво у формуванні туристичної інфраструктури, в тому числі й реалізація інвестиційних проектів, надання фінансової та консультативної допомоги в реалізації окремих проектів, співробітництво в інформаційному забезпеченні розвитку галузі.

Аналіз статистичних даних у галузі інвестицій дозволяє стверджувати, що стан інвестиційного процесу в туризмі не задовольняє вимог сучасної економіки. На сьогоднішній час державна підтримка в Україні практично не передбачає цільових інвестицій в розвиток туризму. Більш розповсюдженою формою інвестицій є підтримка його на місцевому або регіональному рівнях за рахунок місцевих бюджетів та за рахунок приватного капіталу.

Інфраструктурні проекти за рахунок держбюджету часто виявляються мало обґрунтованими та неефективними, а інші залишаються нереалізованими. В умовах війни не слід розраховувати на активну участь держави в таких проектах.

Проте, незаперечним є той факт, що після війни в Україні розпочнеться грандіозна відбудова. Розвиток інфраструктури туризму залишатиметься актуальним питанням на всій території України. Досвід інших країн показав, що розвиваючи туристичні проекти, відбувається комплексний розвиток регіону. Позитивним прикладом вливання державних інвестицій в рамках виконання програми туристичного розвитку є уряд та муніципалітети Бразилії. Протягом 4 років уряд Бразилії інвестував 8 млрд дол. у туристичний розвиток на формування туристичної інфраструктури, покращення екологічного стану територій туристичних дестинацій, історичних територій та архітектурних пам'яток та комплексів. У результаті, країна стала привабливою для інвесторів саме в туристичну сферу, приватні інвестиції тільки за рік досягли 6 млрд. дол., а доходи від туристичної галузі в цій країні склали 31,9 млрд дол. [15].

На наш погляд, роль держави у цьому процесі має полягати в інвестуванні великих інфраструктурних проектів освоєння території, наприклад формування транспортної інфраструктури, підготовка інфраструктури систем життєзабезпечення для реалізації проектів освоєння нових рекреаційних територій тощо. Як варіант залучення в цей процес приватного бізнесу можливий через державно - приватне партнерство та реалізовуватись у концесійних проектах. Це дозволить залучати також і приватні інвестиції у великі проекти державного рівня [15].

Прикладом реальних інвестиційних проектів може бути туристичний комплекс «Буковель» – великий інвестиційний проект в галузі туризму в Україні. Перших туристів комплекс прийняв у зимовий туристичний сезон 2007-2008 рр. У 2012 році «Буковель» демонстрував найшвидший темп розвитку і найшвидший темп інвестицій у світі [16]. Такі проекти відіграють велику роль у розширенні туристичної інфраструктури на суміжних територіях, мають не лише економічний, але і значний соціальний ефект для місцевого населення. Проте, такі проекти в галузі туризму є одиничними. Подібний великий гірськолижний проект на Львівщині, заявлений у 2020 році, так і не був розпочатий через пандемію та війну.

Навіть в умовах війни в Івано-Франківській області спостерігається розвиток елементів туристичної інфраструктури. Це відбувається за рахунок реалізації малих інвестиційних проектів приватних інвесторів. Про це свідчать такі показники як: кількість готелів, рекреаційних закладів і приватних зелених садиб, кількості суб'єктів туристичної діяльності [17].

Відомо, що туризм є постійним та інтенсивним природокористувачем. В результаті будівництва та функціонування готельно-відпочинкових комплексів зменшуються площі природних ландшафтів, вони видозмінюються, відбувається забруднення природнього навколишнього середовища. Так як сприятливий екологічний стан туристичних дестинацій є по суті ресурсом, що має споживчу вартість, розвиток туризму взагалі можливий з урахуванням екологічних чинників. Загалом, туристична діяльність в Україні, особливо після війни, має здійснюватися на основі сталого розвитку туристичних дестинацій. Це означає, що екологічна складова має бути інтегрована в економічну сферу туристичної

діяльності, тобто необхідно розробити такі економічні важелі, які б дозволяли мінімізувати екологічні впливи від туристичної діяльності на навколишнє середовище. Вважаємо, цей напрям перспективним в контексті проєктної діяльності в туризмі.

Механізмами забезпечення зменшення негативного впливу туризму на навколишнє природне середовище має бути встановлення екологічної компоненти в інноваційних проєктах розвитку туристичної інфраструктури. Це дає можливість ефективніше контролювати дотримання екологічних вимог в процесі реалізації інвестиційних проєктів та забезпечує більш сталий розвиток територій туристичних дестинацій. Аналіз існуючої практики розвитку туристичної діяльності європейських країн показав, що там, де екологічні питання були інтегровані в економічну сферу туристичної діяльності, відбувалося впровадження інновацій в напрямку «екологізації» туристичної галузі загалом. Проте, врахування екологічної складової в інвестиційних туристичних проєктах пов'язано також і з намірами підтримувати історико-культурні пам'ятки в доброму стані. Бо однаковою мірою збереження історико-культурної спадщини вимагає визначення, прийняття і впровадження стандартів екологічного менеджменту і пропозицій щодо заходів оптимізації рекреаційного середовища туристичних дестинацій у випадках, коли існує загроза деградації як природного так і культурного середовища.

Інвестиційна діяльність в туризмі матиме успіх у випадку запровадження туристичних інноваційних технологій, які визначають як системні заходи, що мають якісну новизну й приводять до позитивних зрушень у процесі туристичної діяльності, підвищення конкурентоспроможності, а також забезпечують стале функціонування й розвиток туристичної галузі, ефективну реалізацію стратегії розвитку. Автори виділяють основні напрямки інноваційної діяльності в туризмі: продуктові інновації, які спрямовані на зміну споживчих властивостей туристичного продукту, його позиціонування і надання конкурентних переваг та виконують наступні функції: модифікація існуючих або створення принципово нових туристичних продуктів; освоєння нових сегментів туристичного ринку, туристично-рекреаційних територій; залучення до туристичного сегменту додаткових ресурсів [18].

Таким чином, трактування інновацій в туризмі полягає в тому, що інноваційними можуть називатися будь-які нові туристичні продукти, напрями, маршрути, послуги, які пропонуються та реалізуються на ринку, тобто запровадження нових підходів, технологій, продуктів тощо в даних системах та умовах. Технологічні інновації стосовно туристичної сфери спрямовані, в першу чергу, на використання нових інформаційних та комунікаційних технологій, нової техніки при наданні традиційних туристичних послуг (автоматизація діяльності туристичних організацій, використання електронних комунікацій, системи Інтернет, глобальних систем бронювання в туropерейтингу, електронна комерція тощо). Проте, технічні інновації, пов'язані з підвищенням комфорту перебування клієнтів у закладах гостинності, нові інженерно-технічні рішення в готелях, ресторанах, транспорті дозволяють бути підприємствам більш

конкурентними на ринку послуг. Для підприємств сфери туризму, особливо для тих, які є трудомісткими, наприклад, готелі, організаційні інновації збільшують ефективність їх функціонування. Такі інновації пропонують нові форми і методи управління суб'єктами туристичної діяльності, забезпечують управління туристичною індустрією (удосконалення організаційної структури управління, перегляд ролі та функцій управління, зміна підходів до системи управління та ін.). Для туристичної галузі в умовах жорсткої конкуренції маркетингова діяльність є важливою. Тому маркетингові інновації в сфері туризму передбачають нові методи та способи маркетингу, реклами й реалізації туристичних продуктів, проведення заходів, спрямованих на формування позитивного іміджу України у світі як туристично-привабливої держави.

Найбільш перспективними напрямками інноваційної діяльності в галузі туризму вважаємо технологічні інновації, які спрямовані на запровадження технологій і методів мінімізації забруднення довкілля, що відбувається в результаті туристичної діяльності. Такі проекти є економічно вигідні усім стейкхолдерам туристичної діяльності: турфірмам, закладам гостинності, туристам, місцевим жителям, органам управління в галузі туризму та охорони довкілля. Як правило, такі технології і методи спрямовані на раціональне використання природних ресурсів (енергетичних, водних, земельних, рекреаційних та ін.) при формуванні та наданні туристичних послуг. Такі інновації призводять до зниження затрат і здешевлення турів, що приваблює нових туристів і робить туристичну дестинацію доступнішою і популярнішою серед клієнтів. Використання у своїй діяльності технологічних інновацій природоохоронного характеру вирішує також питання додаткових атракцій та розглядається як новий метод залучення споживача. І навпаки, ігнорування таких технологій веде до втрат позицій на туристському ринку суб'єктами господарювання, конфліктів з природоохоронними організаціями, державними природоохоронними структурами та здатне привести до кризи у бізнесі (відкликання ліцензій і сертифікатів відповідності, заборону окремих видів діяльності, великі штрафи). Наприклад, впровадження концепції «екологічного готелю» в засобах розміщення має на меті зберігати здоров'я гостей, раціонально використовувати природні ресурси, покращити імідж готелю в умовах збільшення попиту на «екологічні» готельні продукти.

Прикладами інноваційних проєктів, реалізованих в Івано-Франківській області, є відновлення історичного корпусу в Палаці Потоцьких та створення високотехнологічної STEM-лабораторії у просторі «Промприлад. Реновація», що реалізовується за кошти Європейського Союзу.

Детальний аналіз реалізованих міжнародних грантових проєктів у сфері туризмі дозволить окреслити актуальні напрямки подальшої проєктної діяльності для забезпечення комплексного використання туристичного ресурсного потенціалу. Вважаємо, що такі дослідження найперше важливі для регіонів України, де туристична галузь проголошена, як пріоритетна галузь економіки, наприклад Івано-Франківської області.

Ряд інвестиційних програм у галузі туризму в Івано-Франківській області фінансується різними закордонними фондами та банками: Європейським банком реконструкції та розвитку, Фондом підтримки малого та середнього підприємництва, деякими добродійними фондами. В рамках цих інвестицій проводиться, в основному, підготовка та підвищення кваліфікації кадрів, проведення спеціалізованих конференцій, симпозіумів, семінарів та ін. Так, у 1999 – 2001 рр. в Івано-Франківській області діяв проєкт TASIC «Підтримка місцевого розвитку та туризму Карпатського регіону» (вартість проєкту склала 1,5 млн. євро). З 2002 року в області розпочав діяльність новий проєкт TASIC «Збереження навколишнього середовища та розвиток сільського зеленого та екотуризму» (вартість проєкту становить 1,4 млн. євро). Проте цільове фінансування капіталоемних проєктів за рахунок даних джерел практично не проводилося. Проєктна діяльність була спрямована на дослідження ресурсного потенціалу, формування інформаційної основи розвитку туризму, навчання фахівців у туризмі, видання навчальної літератури тощо.

Проведено дослідження проєктної діяльності в галузі туризму за даними департаменту міжнародного співробітництва та євроінтеграції громад Івано-Франківської ОДА. В результаті аналізу виявлено, що в період за період 2018-2023 рр. реалізовано 17 міжнародних проєктів щодо популяризації історико-культурної спадщини та промоції нових туристичних маршрутів в рамках програм прикордонного співробітництва «Румунія-Україна», «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» та «Польща-Білорусь-Україна» (рис.1).

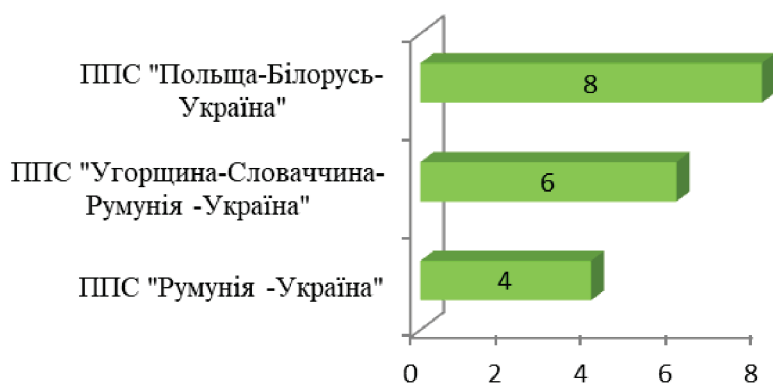

Рис.1 Кількість міжнародних проєктів в межах програм прикордонного співробітництва

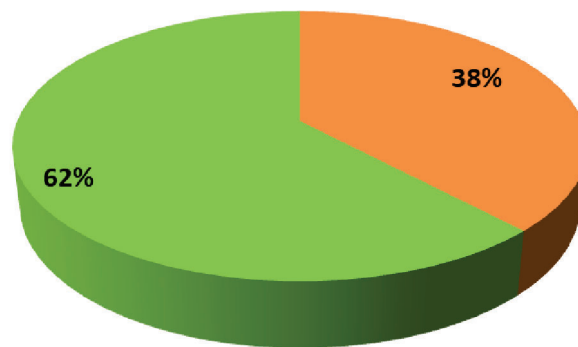
Джерело: складено авторами

Найбільша кількість проєктів реалізована під час міжнародної програми «Польща-Білорусь-Україна» – 8, найменша кількість – 4 при реалізації міжнародної програми «Румунія-Україна».

Загальний бюджет реалізації всіх проєктів становить 4174739,67 євро, з яких 62% становлять грантові кошти для Івано-Франківської області (рис.2).

Основні напрями реалізації міжнародного проєкту «Розвиток транскордонного співробітництва щодо популяризації об'єктів історичної та

культурної спадщини на транскордонній території Румунії та України» (2021-2023 рр.) включають реконструкцію Геологічного музею ІФНТУНГ, просування 50 історичних та культурних об'єктів Івано-Франківської області (Україна) та 50 туристичних об'єктів у Сучавському повіті (Румунія). Варто зазначити, що проєкт також передбачає створення рекламної продукції, відеороликів, віртуальних 3D-турів і проведення лазерного сканування цих об'єктів. Ці заходи спрямовані на дослідження та оцінку стану історико-культурних об'єктів науковцями, а також на ухвалення відповідних управлінських рішень [19].

**Рис.2 Бюджет для реалізації міжнародних проєктів
(в т.ч. гранти в Івано-Франківській області) за період 2018-2023 рр.**

Джерело: складено авторами

Проєкт «Назад до наших спільних коренів» (ROOTS) реалізований в рамках програми прикордонного співробітництва «Румунія-Україна» у період 2020 -2023 рр. з метою облаштування Музею зброї програмним забезпеченням і сенсорними дошками на території об'єкту історико-культурної спадщини Палацу Потоцьких та проведення двох фестивалей культурного різноманіття у містах-партнерах – м. Ботошані (Румунія) та м. Івано-Франківськ (Україна). Загальний бюджет в Івано-Франківській області склав 318 987,72 € [20].

У період 2018-2022 рр. діяв проєкт «Світ карпатських розет – заходи із збереження унікальності культури Карпат», виконавцем якого була Асоціація промоції та розвитку Підкарпаття «Pro Carpathia» (Підкарпатське воєводство, Польща). Загальна вартість проєкту становила 1 543 329,05 € (в т.ч. грант для області -331 028, 00 €).

Міжнародний проєкт «Карпатський культурний шлях» реалізований громадською організацією «Асоціація економічного розвитку Івано-Франківщини (АЕРІФ)» в партнерстві з Центром розвитку малого та середнього бізнесу Марамуреського повіту (Румунія) та Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу (Україна) в рамках Програми транскордонного співробітництва «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» (2021-2023 рр.). Основна мета проєкту – підтримка валоризації культурно-історичної спадщини в Карпатському єврорегіоні шляхом розвитку та просування Карпатського культурного шляху як інтегрованого туристичного продукту культурної спадщини в транскордонних регіонах Румунії та України [21]. У

результаті проєкту створено новий туристичний маршрут, який включає 40 найвизначніших і найцікавіших об'єктів історико-культурної спадщини Івано-Франківської та Закарпатської областей (Україна) і повіту Марамуреш (Румунія), серед них 11 об'єктів занесені до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Загальна довжина маршруту становить 822 км. Крім того, у рамках проєкту на 10 локаціях, таких як національний заповідник «Давній Галич» та Геологічний музей ІФНТУНГ, встановлено цифрові інформаційні панелі, які надають детальну інформацію про туристичні об'єкти маршруту.

Проаналізувавши мету та завдання реалізованих міжнародних проєктів Івано-Франківської області в рамках програм прикордонного співробітництва, запропоновано їх класифікувати за змістом: на освітні, інфраструктурні, просування туристичних продуктів, дослідження історико-культурної спадщини.

В результаті дослідження виявлено, що найбільша кількість проєктів присвячена просуванню туристичних продуктів для популяризації історико-культурної спадщини та становить 53% від загальної кількості, інфраструктурні проєкти – 29%, освітні – 12%, дослідження історико-культурної спадщини – 6% (рис.3).

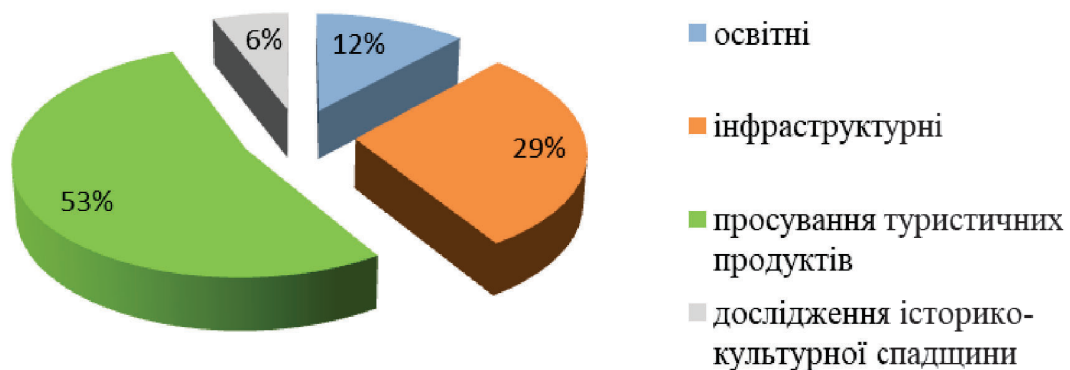

Рис.3 Класифікація міжнародних проєктів за змістом

Джерело: складено авторами

Це свідчить про те, що іноземні грантові проєкти часто спрямовуються не стільки на реальне інвестування, скільки на покращення поінформованості, вивчення туристичних ресурсів тощо. Значна частка іноземних грантових коштів використовується для придбання, переважно шляхом імпорту, автотранспортних засобів та офісного обладнання (комп'ютерів, засобів зв'язку, меблів тощо), консультації закордонних фахівців, наукові розробки, які часом неможливо згодом реалізувати в умовах України. Така роль іноземних інвестицій не може бути ефективною для економіки регіону, оскільки вони не створюють нових матеріальних засобів та, часто, фінансують інші іноземні кампанії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, аналіз реалізованих проєктів в туристичній галузі протягом останніх 5 років на прикладі Івано-Франківської області показав, що в грантовому фінансуванні переважають проєкти щодо просування туристичних продуктів для популяризації історико-

культурної спадщини, інфраструктурні, освітні проєкти та проєкти дослідження історико-культурної спадщини. Постійний аналіз та моніторинг структури проєктів є важливою складовою наукового обґрунтування пріоритетності туристичних проєктів, які фінансуються на грантовій основі та дають уявлення про необхідні напрямки проєктної діяльності, що можуть бути профінансовані державою та в межах реалізації місцевих туристичних ініціатив. Подальші дослідження в цій царині можуть стосуватися аналізу проєктної діяльності в інших областях та регіонах України для системного розуміння напрямків грантової діяльності в туризмі. Розуміння виключної ролі належної інфраструктури для розвитку туристичної діяльності в Україні ставить в пріоритет продовження робіт з будівництва автомагістралей, систем комунікацій, необхідність розвивати галузі, суміжні з туризмом. Реалізація таких проєктів може здійснюватися в різний спосіб: як за рахунок державно-приватного партнерства, так і приватними інвесторами, в тому числі за участі європейського співтовариства. Високий рівень туристичної інфраструктури дасть змогу збільшити туристичні потоки, а отже збільшити надходження до державного і місцевого бюджетів; підвищити дохідність та прибутковість підприємств, що надають туризму послуги або послуги в суміжних з туризмом галузях. Усе це сприятиме регіональному розвитку, а як наслідок – підвищенню рівня соціально-економічного розвитку України та окремих її регіонів.

Список використаних джерел

1. Travel and Tourism Economic impact 2013 World. URL: http://www.wttc.org/site_media/uploads/downloads/world20171.pdf (дата звернення: 27.04.2024).
2. The Travel and Tourism Competitiveness Report 2019. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_TTCR_2019.pdf (дата звернення: 28.04.2024).
3. Дорожня карта конкурентоспроможного розвитку сфери туризму в Україні. URL: <https://nto.ua/assets/files/ntou-book-strategic-ebrd-tourismroadmap.pdf> (дата звернення: 28.04.2024).
4. Rodríguez-Sánchez, I. Política Turística e Innovación en España: *Teoría y Práctica*. Ph.D. Thesis, Universitat d'Alacant-Universidad de Alicante, Alicante, Spain. 2015.
5. Abernathy, W. J., Clark, K. B. (2002). Innovation: Mapping the winds of creative destruction. *Research Policy*. Vol.14, No 1, 138-152.
6. Walker, N. K. G., Chen, Y. (2019). Social innovation in tourism: Unleashing the time-money constraint. *Journal of the Knowledge Economy*. Vol. 10, No 4. P. 1700-1719. <https://doi.org/10.1007/s13132-018-0534-0>
7. Ставська Ю. В. Напрями інноваційного розвитку туризму в Україні. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. № 2. С.42-49.
8. Романенко О. О., Яворська О. Г. Особливості інновацій в туризмі та індустрії гостинності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 5-9. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6035&i=0> (дата звернення: 30.04.2024).
9. Сидорук А.В., Бортников Є.Г., Кириченко Н.В. Шляхи впровадження інновацій у регіональний розвиток туризму і гостинності. *Економіка та суспільство*. Випуск 40. 2022.
10. Мерчанський В.В. Напрями інноваційної діяльності в туристичній сфері. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 79. 2023
11. Редько В.Є. Особливості методології проєктного менеджменту в туристичному бізнесі. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія: Менеджмент інновацій. 2016. Вип.6. С.114-122.

12. Дроботова М.В. Розробка стратегії розвитку внутрішнього туризму та її реалізація на основі методології проектного менеджменту. *Вісник Черкаського університету*. 2016. № 4. С. 73-80
13. Ноздріна Л.В. Проектні підходи до створення туристичних квестів. *Вісник університету банківської справи*. 2019 № 2–3 (35–36).
14. Лінтур І.В., Кампов Н.С., Касинець О.В. Інвестиційні проекти розвитку туристичного комплексу України. *Економіка і суспільство*. 2018. № 14. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/14_ukr/87.pdf (дата звернення: 27.04.2024).
15. Коробейникова Я.С., Долгопола Г.Є. Туристична інфраструктура: до проблеми визначення та функціонування державно-приватного партнерства. *Актуальні питання підвищення конкурентоспроможності держави, бізнесу та освіти в сучасних економічних умовах: матеріали Міжнар. наук. - практ. конф., м. Полтава, 14-15 лютого 2013 р. Полтава, 2013. С. 87- 89.*
16. Bukovel. URL: <http://www.bukovel.com> (дата звернення: 1.05.2024).
17. Головне управління статистики в Івано-Франківській області. URL: <http://stat.if.ukrtel.net/> (дата звернення: 2.05.2024).
18. Інвестиційний менеджмент: підручник / Бланк І.О., Гуляєва Н.М ; за заг. ред. А.А. Мазаракі. К., 2003. 397с.
19. Розвиток транскордонного співробітництва щодо популяризації об'єктів історичної і культурної спадщини на транскордонній території Румунії та України. URL: <https://nung.edu.ua/news/rozwitok-transkordonnogo-spiwrobitnictwa-schodo-populyarizacii-obektiv-istorichnoi-i-kulturnoi> (дата звернення: 4.05.2024).
20. Проект «Назад до наших спільних коренів» (ROOTS). URL: <https://invest-if.com/mizhнародni-proyекti-ta-grantovi-mozhливosti/nashi-proyекti/nazad-do-nashih-spilnih-koreniv-roots> (дата звернення: 3.05.2024).
21. Міжнародний проект “Карпатський культурний шлях”. URL: <http://aedif.if.ua/ua/news/232-tretia-zustrich-partneriv-proiektu-karpatskyi-kulturnyi-shliakh> (дата звернення: 3.05.2024).

References

1. Travel and Tourism Economic impact 2013 World. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_TT_Competitiveness_Report_2013.pdf [in English].
2. The Travel and Tourism Competitiveness Report 2019. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_TTCR_2019.pdf [in English].
3. Дорожня карта конкурентоспроможного розвитку сфери туризму в Україні. URL: <https://nto.ua/assets/files/ntou-book-strategic-ebrd-tourismroadmap.pdf> [in Ukrainian].
4. Rodríguez-Sánchez, I. Política Turística e Innovación en España: Teoría y Práctica. Ph.D. Thesis, Universitat d'Alacant-Universidad de Alicante, Alicante, Spain. 2015 [in Spanish].
5. Abernathy, W. J., Clark, K. B. (2002). Innovation: Mapping the winds of creative destruction. *Research Policy*. 2002. Vol.14, No 1, 138-152 [in English].
6. Walker, N. K. G., Chen, Y. (2019). Social innovation in tourism: Unleashing the time-money constraint. *Journal of the Knowledge Economy*. Vol. 10, No 4, 1700-1719. <https://doi.org/10.1007/s13132-018-0534-0> [in English].
7. Stavskaya, Yu. V. (2017) Napriamy innovatsiinoho rozvytku turyzmu v Ukraini. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy. Finances. Management: topical issues of science and practice*, 2, 42-49 [in Ukrainian].
8. Romanenko, O. O., Yavorska, O. H. (2018). Osoblyvosti innovatsii v turyzmi ta industrii hostynnosti. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 8, 5-9. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6035&i=0> [in Ukrainian].
9. Sydoruk, A.V., Bortnykov, Ye.H., Kyrychenko, N.V. (2022). Shliakhy vprovadzhennia innovatsii u rehionalnyi rozvytok turyzmu i hostynnosti. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, issue 40. [in Ukrainian].
10. Merchanskyi, V.V. (2023). Napriamy innovatsiinoi diialnosti v turystychnii sferi. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, issue 79 [in Ukrainian].

11. Redko, V.Ie. (2016). Osoblyvosti metodolohii proektnoho menedzhmentu v turystychnomu biznesi. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Serii: Menedzhment innovatsii – Bulletin of Dnipropetrovsk University. Series: Management of innovations*, issue 6, 114-122.
12. Drobotova, M.V. (2016). Rozrobka stratehii rozvytku vnutrishnoho turyzmu ta yii realizatsiia na osnovi metodolohii proektnoho menedzhmentu. *Visnyk Cherkaskoho universytetu – Bulletin of Cherkasy University*, No 4, 73-80.
13. Nozdrina, L.V. (2019). Proiektni pidkhody do stvorennia turystychnykh kvestiv. *Visnyk universytetu bankivskoi spravy – Bulletin of the University of Banking*. No 2-3, 35-36.
14. Lintur, I.V., Kampov, N.S., Kasynets, O.V. (2018). Investytsiini proekty rozvytku turystychnoho kompleksu Ukrainy. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, № 14. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/14_ukr/87.pdf
15. Korobeinykova, Ya.S., Dolhopola, H.Ie. (2013). Turystychna infrastruktura: do problemy vyznachennia ta funkcionuvannia derzhavno-pryvatnoho partnerstva. Aktualni pytannia pidvyshchennia konkurentospromozhnosti derzhavy, biznesu ta osvity v suchasnykh ekonomichnykh: : materialy Mizhnar. nauk. - prakt. konf., m. Poltava, 14-15 liutoho 2013 r. Poltava, 2013. S. 87- 89 [in Ukrainian].
16. Bukovel. URL: <http://www.bukovel.com> [in Ukrainian].
17. Holovne upravlinnia statystyky v Ivano-Frankivskii oblasti. URL: <http://stat.if.ukrtel.net/>. [in Ukrainian].
18. Investytsiinyi menedzhment: pidruchnyk / Blank I.O., Huliaieva N.M ; za zah. red. A.A. Mazaraki. K., 2003. 397. [in Ukrainian].
19. Rozvytok transkordonnoho spivrobotnytstva shchodo populiaryzatsii obektiv istorychnoi i kulturnoi spadshchyny na transkordonnii terytorii Rumunii ta Ukrainy. URL: <https://nung.edu.ua/news/rozvitok-transkordonnogo-spivrobotnictva-schodo-populyarizacii-obektiv-istorichnoi-i-kulturnoi> [in Ukrainian].
20. Proiekt «Nazad do nashykh spilnykh koreniv» (ROOTS). URL: <https://invest-if.com/mizhnarodni-proyekti-ta-grantovi-mozhlivosti/nashi-proyekti/nazad-do-nashih-spilnih-koreniv-roots>
21. Mizhnarodnyi proiekt “Karpatskyi kulturnyi shliakh”. URL: <http://aedif.if.ua/ua/news/232-tretia-zustrich-partneriv-proiektu-karpatskyi-kulturnyi-shliakh> [in Ukrainian].